בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה: **חוץ מן הדם כו'**: מנא הני מילי [6]אמר עולא אמר קרא [1]ואני נתתיו לכם שלכם יהא דבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא [1]לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה [3]רבי יוחנן אמר אמר קרא [1]הוא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה אימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה [3]אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד [7]וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין הניחא [8]לרבנן דאמרי [2]והניחם שם מלמד [9]שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר מותרות [א] הן לכהן הדיוט ובלבד שלא ישתמש בהן ליה"כ אחר מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן [2]ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי [3] מיעוטי כתיבי הכא כתיב [4]ושמו ותלתא קראי בדם למה לי [3] למעוטי ממעילה מנותר ומטומאה אבל פיגול לא צריך קרא דתנן [9]כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם [7] גופיה מתיר הוא אמר רבי יוחנן [8] [9]שלשה כריתות בשלמים למה **הכי** גרסינן [10] **בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר.** תימה לי לעיל [מה.] גבי קדשי עובדי כוכבים אתי נותר חילול חילול מטומאה הלא חילול טומאה [ב] נמי בנותר חיילי ועוד תימה דבפ' הנשרפין (סנהדרין דף פג.) משמע דלא כתיב בנותר חילול דרבים והכא משכחת לה מדתני [בא] ולעיל בריש פרק שני (דף טו:) [1] פירשתי: **הוא לפני כפרה כלאחר כפרה.**

הקשה ר"ת דבמעילה פרק [ולד] חטאת (דף יב:) אמרינן המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו אלמא יש מעילה בדם ותירץ דהתם [בב] מחייב דלא שייכא כפרה אבל לאחר שחיטה אף לפני כפרה אין מועלין וא"ת דהתם [בג] תני (דף יב.) ומייתי בפרק כל שעה [מ] דם בתחילה אין מועלין בו יאלא לנחל קדרון מועלין וי"ל דמעילה דהתם דרבנן וא"ת ש"כ בריש מעילה (דף ב:) דדחיק לאשכוחי מי איכא מעילה דרבנן לייתי מהך משנה ועוד קשה בסוף תמורה (דף לב:) גבי מקדיש עולה לנדבך הבית דקאמר שמועלין בה שתי מעילות ופריך אי מדרבנן אמאי ב' מעילות מאי קשה הא איכא מעילה דדם שהיא דרבנן וכן בקדשים שמתו בריש מעילה (דף ב.) וי"ל דהתם שיש מעילה דאורייתא משום עולה [בד] בדילי מייניה דבדם לא איכא מעילה דאורייתא משום עולה [בה] אמר רבי יוחנן אמר אמר קרא [1]הוא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה אימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה [3]אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאין כאחד [7]וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין הניחא [8]לרבנן דאמרי [2]והניחם שם מלמד [9]שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר מותרות [א] הן לכהן הדיוט ובלבד שלא ישתמש בהן ליה"כ אחר מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן [2]ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי [3] מיעוטי כתיבי הכא כתיב [4]ושמו ותלתא קראי בדם למה לי [3] למעוטי ממעילה מנותר ומטומאה אבל פיגול לא צריך קרא דתנן [9]כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם [7] גופיה מתיר הוא אמר רבי יוחנן [8] [9]שלשה כריתות בשלמים למה

לומר דמעיקרא נמי היתה מעילה דאורייתא דתקון שיהיו ב"ד מקדשין אותו מ"כ היאך היו מזין ועוד דבמעילה בריש ולד חטאת (דף יב.) דאמר רבי יוחנן קדשים שמתו יאלו מידי מעילה דבר תורה אבל מדרבנן איכא מעילה ופריך מי איכא מידי דמעיקרא ליתי ביה מעילה ולבסוף אתי ביה מעילה ולא [בז] והכי דם דתנן בתחילתו כו' ואי מעילה דנחל קדרון שבתים דין מקדשין אותו מאי קושיא: **אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו.** וא"ת אדרבה לא נמעט לפני כפרה דאין לך [דבר] שלא נעשית מצותו שלא ימעלו ואע"ג דאיכא קדשים קלים היינו משום דלא איקרו קדשי ה' וי"ל דאשכחן טובא דכותה דאין מועלין עד שעת מצותן תרומת הדשן ועגלה ערופה עד אחר יריעתה: **ולא והרי תרומת הדשן.** והא דתנן במעילה פ' ולד חטאת (דף יא:) דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין היינו מזבח [בח] הזהב מן הקטרת שנסרף עליו והכא מזבח החיצון שהיה חותה מלא המחתה מן המאוכלות הפנימיות ונותן במזרקו של כבש ומיהו בגמ' משמע התם דאף בחיצון אין מועלין דקאמר בשלמא חיצון דכתיב ביה ושמו אלא פנימי מנא לן משמע דמושמו דריש דאין מועלין ובשמעתא אדרבה מושמו משמע ליה דמועלין וי"ל דמתני' דהתם משמע דלא מועלין בדישון הפנימי שהדישון מוציאו מידי מעילה אבל קודש דישון מועלין ג"כ איכא מאוה לדשן ועל זה קאמר בשלמא חיצון דכתיב ושמו ולכך מצוה לדשן מ"מ [בט] אף לאחר הרמה איכא מעילה כדדרשינן בסוף תמורה (דף לד.) ושמו בנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר אלא פנימי מנא לן דמצוה לדשן שאתה אומר שהדשן [ל] מוציאו מידי מעילה ומשני דאמר קרא והסיר את מוראתו והשליך אל מקום הדשן ובפ' שני דיומא בירושלמי [ג] משמע כן קצת דבעי בריש מנגן דעבדינן דישון כלל בפנימי והדר בעי מנגן שהדישון [לא] אסור בהנאה ואם תאמר [לב] מוראה ונוצה ימעלו עד שיעשו מצותן שיוצאו אבל מזבח הדישון הפנימי ובתמורה (גז"ש) אמרינן עולת העוף שנתמצה דמה מוראה ונוצה יצאו מידי מעילה [מ] וי"ל שאני דישון מזבח הפנימי דהיינו מצותו אבל עולת העוף עבודת דם מתיר מוראה ונוצה וא"ת [ע] בקדושין (דף נה.) דאמר אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת הא איכא תרומת הדשן דלא נפיק לחולין ע"י מעילה כדמוכח בסוף תמורה וי"ל דהוי בכלל בהמה דהיינו כמו אימורים דלא נפיק לחולין: **משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד.** במעילה פ' ולד חטאת (דף יא:) מאריך יותר ומסקינא כדהכא: **עגלה ערופה.** פי' רש"י מוערפו שם נ"ל בפ"ק דכריתות (דף ו.) והאי דנ"ל בפ' אין מעמידין (ע"ז דף כט:) מדכתיב בה כפרה כקדשים י"ל דשם [לג] צריך לאסור לאחר עריפה אלא לומר אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו [מ]: **תרי מיעוטי כתיבי.** קשיא דבחד סגי וכן גבי העזיז בפרק כל הבשר [חולין דף קיג:] [ג]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה.** תימה לנותר וטומאה סגי בחד מיעוטא דילפינן מהדדי חילול חילול [מ] ואף לקולא כדלעיל גבי קדשי עובדי כוכבים וי"ל דמוקמינא [לד] מיעוטא בנותר דוקא אבל משום טומאה הוה חייב כי היכי דאין לו מתירין כגון קומץ ומנחת כהנים אע"ג דאין בהן פיגול יש בהן איסור טומאה דמרבינן מאשר הם מקדשים הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם [מ]:

מסורת הש"ס

א) יומא נט: [חולין קיז. מעילה יח.], ב) ע' ירושל' יומא פ"ה ה"ז, ג) פסחים כו. ע"ש סוכה מט: כריתות ו.. ד) [קידושין כד. וש"נ], ה) פסחים כו. יומא יב: כד. ס. חולין קיז. כריתות ו. מעילה יח.; ו) ת"כ אחרי פ"ו ה"ז, ירושל' יומא פ"ז ה"ג, ז) נעיל מנ. וש"ג, ח) שבועות ז. [וסש פיתח ר' אלכסן], ט) תמיד כח:, י) ע' יומא כא.. כ) כריתות ו.. ל) ד"ה אלא, מ) פסחים כב.. נ) עיי"ש ה"ב. רש"ק.. ס) ועי' במו' דיומא נט: דממלגו בענין אחר, ע) משנה במעילה יט.; פ) [ועי' מו' קידושין מ. ד"ה כפרה], צ) [ועי' מו' פסחים כו. ד"ה כמיב ומו' מעילה יח. ד"ה תרי וכיומר ומו' מילוי דיומא ס. ד"ה תרי ע"ש. אבל במולין קיג: ד"ה עוזיז ודף קיז: ד"ה תרי למיטו בתימה], ק) ועי' יומא ס. בתוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה חד:

שינויי נוסחאות

א) כרש"י גרס כשרין: ב) תיבת תרי נמחק (ש"מ. וכ"ה ברש"י): ג) לי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה וחד למעוטי ממעילה (ש"מ). וכן תיקן כרש"י לעיל ד"ה אמר עולא. וכיומא ס' ע"א אין הסדר כן: ד) ודם הוא גופיה (ש"מ): ה) משנעות י' ע"א איתא ר' אבהו (הגרי"ב). וכ"כ בכי"ק: ו) ל"ל יחלו (*ש"מ וב"ה"ק): ז) ל"ל אכלו (ש"מ): ח) ס"א והכא נמי אמרי' מנא וכו' (*ש"מ): ט) ל"ל כי הדם הוא בנפש יכפר (הגרי"ב וח"נ וכ"ה ברש"י יומא): י) משמע ששם גניזתו ושם נבלע במקומו (ש"מ): יא) בהן (*ש"מ): יב) זו גי' ש"מ וא"ק. ועי' טיק"ק ולא המוקמת: יג) ולפינן מינייהו (ש"מ): יד) תרי מיעוטי כתיבי כל"ל (צי"ק): טו) ס"א כבשר חולין (שמב"י): טז) ל"ל שיתחייבו (*ש"מ). וכנ"ש שלא יתחייבו: יז) ל"ל הוא (צי"ק. כתה"י): יח) בכל טמא בטומאת כל"ל (ש"מ): יט) הכי גרסינן ממקק וא"ל הג"ה (ש"מ): כ) ל"ל דטומאה (ש"מ): כא) מדתני לוי (ש"מ): כב) דהתם מיירי מחיים (ש"מ): כג) דהתם תנן ומייתי לה בפרק כו' (ש"מ): כד) עולה בדילי אינשי מיניה כבר. אבל (הנ"י) [ועו"ר] דליכא מעילה דאורייתא א"כ לא בדילי כו' כל"ל. ס"א עולה אין להכמים לתקן מעילה כיון דבלאו הכי בדילי. ומשני דאיי לטעול שתי [בעולה דאורייתא משום עולה דאורייתא אם כן לא בדילי מיניה ותקינו רבנן מעילה כו'] ותיבות המוקפות בד' ונציה). ועי' מוס' יומא (נט ע"ב) ד"ה הוא, שם מבואר טפי תירוץ המוס': בה) כמו בקדשים שמתו ומייתי ראיה מר"י כו' כל"ל (פ"מ ועי"ש): כו) מועלין בו (ש"מ): כז) ל"ל ופריך ולא (צי"ק): כח) במזבח הזהב וכו' במזבח החיצון כל"ל (ש"מ): כט) ל"ל ומ"מ (ש"מ וצי"ק): ל) ל"ל שהדישון (ש"מ): לא) שהדישון בפנימי אסור (ש"מ): לב) תאמר א"כ מוראה ונוצה ימעלו בהם עד וכו' (ש"מ): לג) כוותן לתיבת "שם" שבפסוק (ח"ד). ועי' ל"ק שפי' בע"ח: לד) דהוה מוקימנא וכו' הוה אמינא חייב כל"ל (ש"מ): לה) בכמ"י כתוב בלד דיכול זה 'טעות ולא הבנתי'. ול"ל דנתכוון למ"ש רש"י בד"ה אמר עולה:

ליקוטים

משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה ב' כתובין הבאין כאחד. פי' משום דבשני כתובים גלי קרא דמועלין בו אף לאחר שנעשה מצותו כדכתיב והניחם שם כדמסיק וכן בתרומת הדשן כתיב ושמו שאסור בהנאה. וקשה לי מאי שני כתובים הבאים כאחד יש כאן בשלמא ההיא דתרומת הדשן ניחא דהא דאי לאחר הרמה נעשה מצוותו, אבל הא דבגדי כהונה כל עצמם דנעשה ונגמר מצוותן לא נפקא לן אלא מהניחם שם, דאי לאו האי קרא הו"א דאכתי לא נעשה מצוותן, א"כ לא הו"ל הא דבגדי כהונה שני כתובים, דלאו משום הכי לחוד כתב רחמנא והניחם שם דאע"ג דנעשה מצוותן אפ"ה טעון גניזה, אלא מש"ה גופיה כתב רחמנא והניחם שם לאשמועינן הא גופיה דאין ראויין עוד לשום עבודה, ואי לאו האי קרא הו"א דראויין הן לכה"ג ביו"כ אי נמי לכהן הדיוט בכל השנה. (גנוזות אלי יומא ס.)

שיטה מקובצת אמר קרא לכם. וא"ת הא קרא [לענין] מעילה אתא וא"כ מאי מבית, וי"ל דאמקשינא סמיך דמתון אלו קראי מרבינן הכל [לה]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה וחד למעוטי ממעילה.** תימה למה לי תרי מיעוטא [בנותר וטומאה] בחדא סגי דילפינן מהדדי בג"ש חילול חילול אף לקולא כדלעיל, וי"ל דאי לאו כתיב אלא חדא מיעוטא הוי מוקמינן ליה דהוי מיעוט דהוי מרבינן ליה מאשר הם מקדישים לי (מהר"ם):

נו א מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה:
ב מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז, יא
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
ויקרא טז, כג
3. וְכֹל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַּנָּחָל:
דברים כא, ו
4. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ו, ג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חד וכו' **ואף לקולא** וכו'. עי' קדושין ג ע"א תוס' ד"ה ומשם וע"ש:

מוסף רש"י

שלכם יהא. אלמא לאו קדשי גבוה הוא: **לכפרה נתתיו.** ולא שיאכל קרוי אני למעוז בו, שאינה עומדת אלא לכפר בשבילכם: אמר קרא הוא. לעולם הינו שוה בין לפני כפרה ובין לאחר כפרה, שנתן מתנותיו ונאכלו הסייריים (חולין קיז.). **אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו.** דמשום דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה, יצתה מכלל קדשי ה' (פסחים כו.) **והרי תרומת הדשן.** דכתיב בו ושמו אצל המזבח דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה, וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו, מעילה נמי אית ביה (יומא נט:). אי: דכתיב ביה ושמו לפיכך טעון גניזה שהיה נבלע במקומו כדי שלא ימעלו בו דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה, יצתה מכלל קדשי ה' (פסחים כו.) **והרי תרומת הדשן.** דכתיב בו ושמו אצל המזבח דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה, וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו, מעילה נמי אית ביה (יומא נט:). אי: דכתיב ביה ושמו לפיכך טעון גניזה שהיה נבלע במקומו כדי שלא ימעלו בו דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה, יצתה מכלל קדשי ה' (פסחים כו.) **אלא לרבי דוסא דאמר.** כשרין הן לכהן הדיוט כל שנה, שהכהן הדיוט משמש בהן בתרומה כלים, ומה ת"ל והניחם שם מלמד שלא יעמדם בהן הוא ליום"כ אחר מתי איכא למימר: ועגלה ערופה. אפילו לא מ"ד בעגלה מלמדין, הני אין מלמדין, דמיעוטי כתיבי הכא מתי איכא למימר הני ולא אחריני (חולין קיז. קיז:): **למעוטי מנותר.** שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם. וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהוא בכרת בכולן אינו חייב אלא אחת משום דם, וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו פטור מכרת: **אבל פגול לא צריך קרא.** שאם אכל דם מקרבן פיגול ממילא אחריתי נפקא לן דפטור מכרת דפיגול (יומא ס. ובעי"ז חולין קיז:) **כל שיש לו מתיריין בין לאדם בין למזבח.** שאחרים מתירין אותן, או לאכילת אדם, כגון בשר קדשים הנאכל אחלו בזריקת הדם, שכל זמן שלא מזרק אסור באכילה, דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והדר תאכל. או מתירין למזבח, כגון אימורין, שזריקת הדם מכשרתן למזבח דכתיב (ויקרא יז) מהדר כתביה לאיתן ולא יצאו מתכבים ב"מ דוקא הני דאמר (פסחים מה.) **אלא לרבי דוסא דאמר.** כשרין הן לכהן הדיוט כל השנה, שהכהן הדיוט משמש בהן בתרומה כלים, ומה ת"ל והניחם שם מלמד שלא יעמדם בהן הוא ליום"כ אחר מתי איכא למימר: **ועגלה ערופה.** דכתיב בה כפרה כקדשים יש"ל דשם [לג] צריך לאסור לאחר עריפה שלא לומר אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו [מ]: **תרי מיעוטי כתיבי.** קשיא דבחד סגי וכן גבי העזיז בפרק כל הבשר (חולין דף קיג:) [ג]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה.** תימה לנותר וטומאה סגי בחד מיעוטא דילפינן מהדדי חילול חילול [מ] ואף לקולא כדלעיל גבי קדשי עובדי כוכבים וי"ל דמוקמינא [לד] מיעוטא בנותר דוקא אבל משום טומאה הוה חייב כי היכי דאין לו מתירין כגון קומץ ומנחת כהנים אע"ג דאין בהן פיגול יש בהן איסור טומאה דמרבינן מאשר הם מקדישים הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם [מ]:

בשני חילולין. מדלא כתיב וימזרו ולא יחללו [ו]: **אחד פסול נותר.** דאשכחן ביה חילול דכתיב (ויקרא יט) כי את קדש ה' חילל ואתרוייהו קאי אשר הם מקדישים דמרבינן מיניה כל המוקדשים: **מנא הני מילי.** דדם אין חייבין עליו משום נותר אם שגג בו בדם ונותר אינו חייב בטומאת הגוף אינו חייב שתים: **אמר עולא אמר קרא זו.** הא דעולא לאו הכא איתמר אלא גבי מעילה איתמר במס' מעילה (דף יא.). דקתני אין מועלין בדמים והכא [ח] ה"ק מנא הני מילי דמתניתין אמר עולא גבי מעילה אמר קרא לכם ותנא דבי רבי ישמעאל לכפר כו' ור' יוחנן אמר הוא ומסקנא תלתא קראי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה: **ואני נתתיו לכם שלכם יהא.** כחולין שלכם שאין בהן מעילה: **לכפר.** ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר (ויקרא יז) לכפרה נתתיו בתורת קדשים ולא למעול בו לענין מעילה אין בו דין קדשים: **הוא.** דמו [ט] בנפשו הוא בהוייתו יהא: **הוא לפני כפרה כו' מה לאחר כפרה אין בו מעילה.** דפשיטא לן כיון דנעשית מצותו אין מועלין בו דכיון דלית ביה תו צורך גבוה לא קריבן ביה קדשי ה': **אין לך דבר כו'.** הלכך ע"כ לא תדרשיה הכי אלא איפכא: **והרי תרומת הדשן.** בכל יום [י] חותה במחתה ותורם את הדשן מלא המחתה ממנה ונותן במזרקו של כבש כדכתיב ושמו משמע [יא] שם גניזתן [יב] ושם נבלע במקומו אלמא אסור בהנאה: **ובגדי כהונה.** ארבעה בגדים שכהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים ביום"כ שאסור להשתמש בו [יא] עוד דכתיב ופשט את בגדי הבד וגו' והניחם שם ודרשינן מלמד שטעונין גניזה: פלוגתא דרבנן ורבי דוסא במס' יומא מייתי לה: **לרבי דוסא דאמר כשרין הן לכהן [הדיוטו] [יב].** לעבוד בהן במקדש כל ימות השנה: **ועגלה ערופה.** דכתיב וערפו שם (דברים כא) והאי שם קרא יתירא הוא לומר שתהא שם קבורתה [יג]: **אין מלמדין.** וכיון דלא נלפינן [יג] ולא מייתי ראיה מייניה האי קרא נמי הואיל ואיכא למדרשיה איפכא לא תדרשיה הכי: **מיעוטי** [יד] **כתיבי.** לומר שאין למדין מהן: **הערופה.** זו ולא אחרת כזו: **ושמו.** מדיהה ליה למכתב ושם וכתיב ושמו לזה ולא לאחר: **אלא קראי.** לכם לכפר הוא: **למעוטי מנותר.** לכם כשאר [טו] חולין ולא כקדשים. לכפר לכפרה נתתיו כקדשים ולא לדבר אחר כקדשים אלא כחולין ולא יתחייבו [טז] עליו משום טומאה. והוא [יז] למעוטי ממעילה כדאמרן: **שנאה כריאוה.** אמור אליהם לדורותיכם וגו' (ויקרא כב) והנפש אשר תאכל בשר וגו' (שם ז) נפש כי תגע בכל [יח] טומאת אדם וגו' (שם): אחת

עליו והכא מזבח החיצון שהיה חותה מלא המחתה מן המאוכלות הפנימיות ונותן במזרקו של כבש ומיהו בגמ' משמע התם דאף בחיצון אין מועלין דקאמר בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו אלא פנימי מנא לן משמע דמושמו דריש דאין מועלין ובשמעתא אדרבה מושמו משמע ליה דמועלין וי"ל דמתני' דהתם משמע דלא מועלין בדישון הפנימי שהדישון מוציאו מידי מעילה אבל קודש דישון מועלין ג"כ איכא מאוה לדשן ועל זה קאמר בשלמא חיצון דכתיב ושמו ולכך מצוה לדשן מ"מ [בט] אף לאחר הרמה איכא מעילה כדדרשינן בסוף תמורה (דף לד.) ושמו בנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר אלא פנימי מנא לן דמצוה לדשן שאתה אומר שהדשן [ל] מוציאו מידי מעילה ומשני דאמר קרא והסיר את מוראתו והשליך אל מקום הדשן ובפ' שני דיומא בירושלמי [ג] משמע כן קצת דבעי בריש מנגן דעבדינן דישון כלל בפנימי והדר בעי מנגן שהדישון [לא] אסור בהנאה ואם תאמר [לב] מוראה ונוצה ימעלו עד שיעשו מצותן שיוצאו אבל מזבח הדישון הפנימי ובתמורה (גז"ש) אמרינן עולת העוף שנתמצה דמה מוראה ונוצה יצאו מידי מעילה [מ] וי"ל שאני דישון מזבח הפנימי דהיינו מצותו אבל עולת העוף עבודת דם מתיר מוראה ונוצה וא"ת [ע] בקדושין (דף נה.) דאמר אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת הא איכא תרומת הדשן דלא נפיק לחולין ע"י מעילה כדמוכח בסוף תמורה וי"ל דהוי בכלל בהמה דהיינו כמו אימורים דלא נפיק לחולין: **משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד.** במעילה פ' ולד חטאת (דף יא:) מאריך יותר ומסקינא כדהכא: **עגלה ערופה.** פי' רש"י מוערפו שם נ"ל בפ"ק דכריתות (דף ו.) והאי דנ"ל בפ' אין מעמידין (ע"ז דף כט:) מדכתיב בה כפרה כקדשים יש"ל דשם [לג] צריך לאסור לאחר עריפה שלא לומר אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו [מ]: **תרי מיעוטי כתיבי.** קשיא דבחד סגי וכן גבי העזיז בפרק כל הבשר (חולין דף קיג:) [ג]: **חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה.** תימה לנותר וטומאה סגי בחד מיעוטא דילפינן מהדדי חילול חילול [מ] ואף לקולא כדלעיל גבי קדשי עובדי כוכבים וי"ל דמוקמינא [לד] מיעוטא בנותר דוקא אבל משום טומאה הוה חייב כי היכי דאין לו מתירין כגון קומץ ומנחת כהנים אע"ג דאין בהן פיגול יש בהן איסור טומאה דמרבינן מאשר הם מקדישים הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם [מ]:

בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר ואחד פסול טומאה: חוץ מן הדם כו': מנא הני מילי [6]אמר עולא אמר קרא [1]ואני נתתיו לכם שלכם יהא דבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא [1]לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה [3]רבי יוחנן אמר אמר קרא [1]הוא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה אימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה [3]אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד [7]וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין הניחא [8]לרבנן דאמרי [2]והניחם שם מלמד [9]שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר מותרות [א] הן לכהן הדיוט ובלבד שלא ישתמש בהן ליה"כ אחר מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן [2]ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי [3] מיעוטי כתיבי הכא כתיב [4]ושמו ותלתא קראי בדם למה לי [3] למעוטי ממעילה מנותר ומטומאה אבל פיגול לא צריך קרא דתנן [9]כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם [7] גופיה מתיר הוא אמר רבי יוחנן [8] [9]שלשה כריתות בשלמים למה

הכי גרסינן [10] **בשני חילולין הכתוב מדבר אחד פסול נותר.** תימה לי לעיל [מה.] גבי קדשי עובדי כוכבים אתי נותר חילול חילול מטומאה הלא חילול טומאה [ב] נמי בנותר חיילי ועוד תימה דבפ' הנשרפין (סנהדרין דף פג.) משמע דלא כתיב בנותר חילול דרבים והכא משכחת לה מדתני [בא] ולעיל בריש פרק שני (דף טו:) [1] פירשתי: **הוא לפני כפרה כלאחר כפרה.**

הקשה ר"ת דבמעילה פרק [ולד] חטאת (דף יב:) אמרינן המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו אלמא יש מעילה בדם ותירץ דהתם [בב] מחייב דלא שייכא כפרה אבל לאחר שחיטה אף לפני כפרה אין מועלין וא"ת דהתם [בג] תני (דף יב.) ומייתי בפרק כל שעה [מ] דם בתחילה אין מועלין בו יאלא לנחל קדרון מועלין וי"ל דמעילה דהתם דרבנן וא"ת ש"כ בריש מעילה (דף ב:) דדחיק לאשכוחי מי איכא מעילה דרבנן לייתי מהך משנה ועוד קשה בסוף תמורה (דף לב:) גבי מקדיש עולה לנדבך הבית דקאמר שמועלין בה שתי מעילות ופריך אי מדרבנן אמאי ב' מעילות מאי קשה הא איכא מעילה דדם שהיא דרבנן וכן בקדשים שמתו בריש מעילה (דף ב.) וי"ל דהתם שיש מעילה דאורייתא משום עולה [בד] בדילי מייניה דבדם לא איכא מעילה דאורייתא משום עולה [בה] אמר רבי יוחנן אמר אמר קרא [1]הוא הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה אחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה אימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה [3]אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד [7]וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין הניחא [8]לרבנן דאמרי [2]והניחם שם מלמד [9]שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר מותרות [א] הן לכהן הדיוט ובלבד שלא ישתמש בהן ליה"כ אחר מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן [2]ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי [3] מיעוטי כתיבי הכא כתיב [4]ושמו ותלתא קראי בדם למה לי [3] למעוטי ממעילה מנותר ומטומאה אבל פיגול לא צריך קרא דתנן [9]כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם [7] גופיה מתיר הוא אמר רבי יוחנן [8] [9]שלשה כריתות בשלמים למה

עין משפט נר מצוה מו.

נו א מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה:
ב מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ו:

תורה אור השלם

1. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז, יא
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
ויקרא טז, כג
3. וְכֹל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַּנָּחָל:
דברים כא, ו
4. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ו, ג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חד וכו' **ואף לקולא** וכו'. עי' קדושין ג ע"א תוס' ד"ה ומשם וע"ש:

מוסף רש"י

שלכם יהא. אלמא לאו קדשי גבוה הוא: **לכפרה נתתיו.** ולא שיאכל קרוי אני למעוז בו, שאינה עומדת אלא לכפר בשבילכם: אמר קרא הוא. לעולם הינו שוה בין לפני כפרה ובין לאחר כפרה, שנתן מתנותיו ונאכלו הסייריים (חולין קיז.). **אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו.** דמשום דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה, יצתה מכלל קדשי ה' (פסחים כו.) **והרי תרומת הדשן.** דכתיב בו ושמו אצל המזבח דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה, וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו, מעילה נמי אית ביה (יומא נט:). אי: דכתיב ביה ושמו לפיכך טעון גניזה שהיה נבלע במקומו כדי שלא ימעלו בו דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה, יצתה מכלל קדשי ה' (פסחים כו.) **אלא לרבי דוסא דאמר.** כשרין הן לכהן הדיוט כל שנה, שהכהן הדיוט משמש בהן בתרומה כלים, ומה ת"ל והניחם שם מלמד שלא יעמדם בהן הוא ליום"כ אחר מתי איכא למימר: ועגלה ערופה. אפילו לא מ"ד בעגלה מלמדין, הני אין מלמדין, דמיעוטי כתיבי הכא מתי איכא למימר הני ולא אחריני (חולין קיז. קיז:): **למעוטי מנותר.** שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם. וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהוא בכרת בכולן אינו חייב אלא אחת משום דם, וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו פטור מכרת: **אבל פגול לא צריך קרא.** שאם אכל דם מקרבן פיגול ממילא אחריתי נפקא לן דפטור מכרת דפיגול (יומא ס. ובעי"ז חולין קיז:) **כל שיש לו מתיריין בין לאדם בין למזבח.** שאחרים מתירין אותן

אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין ולרבי שמעון דאמר דברים שאין נאכלין אין חייבין עליהם משום טומאה לאיתויי מאי לאיתויי א חטאות הפנימיות ס"ד אמינא הואיל א) ואמר רבי שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא ליחייב קמ"ל: נומי ר' שמעון מחייב את שדרכו לאכול כו': איתמר רבי יוחנן וריש לקיש רבי אלעזר ורבי יוסי ברבי חנינא חד מהאי זווא א] וחד מהאי זווא חד אמר מחלוקת בטומאת בשר אבל בטומאת הגוף דברי הכל אינו לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו ב] מאי טעמא כיון דקרינא ביה 1 והבשר אשר יגע בכל טמא קרינן ביה 2 וטומאתו עליו רב טביומי מתני הכי רב כהנא מתני הכי ג] חד מהאי זווא וחד מהאי זווא אסיפא חד אמר מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו אמר רבא מסתברא כמ"ד כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו מאי טעמא כיון דלא קרינא ביה וטומאתו עליו ונכרתה לא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ג) והאמר מר והבשר ב לרבות עצים ולבונה לפוסלה ד] בעלמא:

מתני' ג) לשם ששה דברים הזבח נזבח ג לשם זבח לשם זובח לשם השם לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת והאשם לשם חטא אמר רבי יוסי אף ה] מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת ד) אלא אחר העובד:

גמ' אמר רב יהודה אמר רב 3 עולה ה) לשם עולה לאפוקי לשם שלמים דלא אשים ו] לשם אשים לאפוקי כבבא ז] דלא ריח לשם ריח לאפוקי אברים שצלאן והעלן דלא י) דאמר רב יהודה אמר רב ד אברים שצלאן והעלן אין בהן משום ריח ניחוח ז) לשם הנחת רוח לה' לשם מי שאמר והיה העולם ט) אמר רב יהודה אמר רב ה חטאת ששחטה לשם עולה פסולה לשם חולין כשרה ט) אמר ר' אלעזר ח] מ"ט דרב 4 ולא יחללו את קדשי בני ישראל קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים: מתיב רבה אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד טעמא שלא היה בלבו כלל הא היה בלבו לשם חולין פסול א"ל אביי דלמא לא היה ט] כלל כשר ומרצה הא היה בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצה א"ר אלעזר ח] חטאת ששחטה לשם חולין פסולה משום חולין כשרה י) כדבעא מיניה שמואל מרב הונא

אחת לכלל ואחת לפרט. לדרוש דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו י) יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יא] והנפש אשר תאכל בשר [מזבח השלמים] (ויקרא ז) והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו יב] ולמה יצאו להקיש אליהם ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (בכלל כל הקדשים אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל וטומאתו עליו (שם כב) כל הקדשים בכלל): **לדברים שאינן נאכלין.** כגון עצים ולבונה שאינן ראויים לאכילה אם אכל מהם בטומאת הגוף חייב כרבנן דמתניתין: **ולר"ש.** דמתני': **חד מהאי זווא.** אמרי חדא מילתא ואינך תרי חדא מילתא: **חד אמר.** חד מהאי זווא אמר מחלוקת שנחלקו חכמים על רבי שמעון יג] שחייב: **בטומאת בשר.** אם אכלן לעצים ולבונה טמאין לוקה משום לאו דוהבשר אשר יגע בכל טמא וגו' (ויקרא ז) דאמר מר (חולין דף לו:) והבשר יתירא לרבות עצים ולבונה: **אבל בטומאת הגוף.** והן טהורים דברי הכל אינו לוקה דלא איתרבו בה: הכי גרסינן **כיון דקרינן ביה והבשר אשר יגע וגו' קרינא ביה וטומאתו עליו ונכרתה.** כלומר כיון דבטומאת בשר אמרי רבנן לוקה אעצים ולבונה בטומאת הגוף נמי אית להו דלוקה דהא גבי הדדי כתיבי: **אסיפא.** אמילתיה דר"ש והכי אמרינן מחלוקת דרבי שמעון אדרבנן דלא לקי בטומאת הגוף דלא רבי רחמנא אבל בטומאת עצמן דרבינהו קרא דברי הכל לוקה: **כיון דלא קרינן בהו.** בעצים ולבונה לרבי שמעון וטומאתו עליו דטומאת הגוף לא קרינן בהו והבשר אשר יגע וגו': **לפסולא בעלמא.** ומעלה דרבנן היא י) וקרא אסמכתא בעלמא הוא והכי אמרי' בפסחים (דף כד:) דאין לוקין עליו: **מתני' לשם זבח.** לאפוקי שנוי קדש כגון לשם זבח אחר: **לשם זובח.** לאפוקי שנוי בעלים. והא ילפינן להו מקראי בפ"ק (לעיל ד:): **לשם אשים לשם ריח.** בגמרא מפרש לאפוקי מאי ויליף לה מקרא: **לשם חטא.** לשם חטאו שהוא מביאו עליו: **אף מי שלא היה בלבו כו'.** ששחט סתם כשר: **שהוא תנאי בית דין.** שישחט יד] סתם כדאמרן בפ"ק (לעיל ב:) התנו בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו: **שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.** הלכך אי הוה טו] שלא לשמו אע"ג דבעלים אמרי לשמו לאו מידי הוא דלאו בדידהו תליא מילתא דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז): **גמ' עולה לשם עולה כו'.** קרא קדריש עולה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא א). ואע"ג דלאו בשחיטה כתיב אשכחן ליה בשלמים גבי זביחה והקריב מזבח השלמים אשה לה' (שם ג) שתהא זביחה לשם שלמים לשם אשים לשם שם טז] והאי דנקט הכא קרא דעולה משום דכתיבי כולהו גביה וגבי שלמים לא כתיב בההוא קרא לריח יז] ניחוח: **לאפוקי כבבא.** ע"מ לעשותו חתיכות צלויות בגחלים קרבוניא"ש בלע"ז ודוגמתו בעירובין (דף כט:) ונייתי הוגנא יח] דערבתא ונכביב וניכול יט]: **אין בהם משום ריח.** דכיון דצלאן תחילה חוץ למערכה תו לא מסקי ריחא: **הנחת רוח.** נחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא שאמר ונעשה רצונו ט): **ולא יחללו.** אין דבר אחר מחלל את קדשים אלא מי מחללו כ] קדשים מחללין קדשים כדנפקא לן (לעיל ה.) דמחשבה שלא לשמו מתחללים מושחט אותה לחטאת [ויקרא ד]: **טעמא דלא היה בלבו כלל.** ששחטו סתם וממילא קרב לשמו: **הא לשם חולין כשר ואינו מרצה.** וכי אמר רב נמי כשרה ואינה מרצה קאמר: **לשם חולין.** שיודע שהיא חטאת ושחט לשם חולין כשרה כדאמרן שאין חולין מחללין קדשים: **משום חולין.** כסבור שהם כא] חולין פסולה דהיינו מתעסק בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים: למתעסק

אחת לכלל ואחת לפרט. לאו כלל ופרט ממש דמרוחקים זה מזה הן אלא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא כדדרשינן עלה כב] בפ"ק דיבמות (דף ז.) ומרבינן כל קדשי מזבח וממעטינן קדשי בדק הבית וא"ת קדשי בדק הבית נמי כג] תיפוק לי מיקרב מ) דדרשי' כד] בכשר ליקרב וי"ל דהוה אמינא כי בעינן כשר ליקרב הני מילי בקדשי מזבח וא"ת הא דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כה:) כל טהור יאכל בשר הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה כו' למעוטי בשר לפני זריקה תיפוק ליה מיקרב דדרשינן לעיל בכשר ליקרב הא כיצד יש לו מתירין משיקרבו מתירין כו' וי"ל דצריכי דאי כתב רחמנא כל טהור ולא כתב יקרב הוה אמינא דקודם זריקה חשיב ניתר לטהורים כיון דיכול לזרוק לכתחילה ולא הוה ממעטי' אלא טמא לפני זריקה לן כה] ויולא ועוד אילטריך יקרב לאין לו מתירין משיקדש בכלי ואי כתב רחמנא יקרב ולא כתב כל טהור הוה אמינא אפילו פיגולין ונותרות ולא הוה אמינא מזבח השלמים מיעוט אי לאו קרא דניתר לטהורים: **אבל בטומאת הגוף דברי הכל אינו לוקה.** וא"ת והא כו] אמרינן לעיל שלש כריתות בשלמים חד לדברים שאינן נאכלין כז] לכל הפחות תפשוט דר' יוחנן דאמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו ועוד תניא כח] במעילה (דף י.) גבי לבונה וחייבים עליה משום פיגול כט] ונותר וטמא וי"ל דדוקא מלקות קאמר דאינו לוקה דלא איתרבו אלא לענין כרת ומיהו לא משמע הכי מדקאמר כיון דקרינן ביה והבשר אשר יגע קרינן ביה וטומאתו עליו משמע דאיירי נמי לענין כרת: **מחלוקת בטומאת בשר.** הך פלוגתא דהכא בין לישנא קמא בין לישנא בתרא לא שייכא לפלוגתא דרבי יוחנן ור"ל דטמא שאכל בשר קדש לפני זריקה בפ' כל הפסולין (לעיל דף לד.) ובין לאביי ובין לרבא דהתם יש ליישב. וק"ל:

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה טז:
נח ב מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הל' ט ופ"ו מהל' אסורי מזבח הל' ח:
נט ג מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה יא:
ס ד מיי' פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה ד:
סא ה מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ד:
ו מיי' שם הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז, יט
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
3. וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ט
4. וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה: ויקרא כב, טו

מוסף רש"י

אחת לכלל. היא דאל הקדשים שכלל את הכל, ואחת מן השתים לפרט. ומדה זו נדרשת בתו"כ בתחלת הספר דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד כו' כיצד והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים וגו' והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהם, מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח, יצאו קדשי בדק הבית שאין חייבין עליהן משום טומאה. וא"ת למה אין נידונים בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, שלמים אין מידי אחרינא לא, משום דמרוחקין זה מזה בשני עניינים, וכך מפורש במנחות בפרק כל המנחות באות מצה דהיכא דפרט מרוחק מן הכלל נידון במדה זו ללמד על הכלל וכו'. וא"ת מה בין זו למדת כלל ופרט וכלל שאתה דן כעין הפרט, הרבה יש, שמדת כעין הפרט באה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין כתובין בו וזו באה לגלות על הפרט ולא להוסיף עליו, ודברים רבים למידין במדה זו שאינן באין במדת כעין הפרט, כגון בהבערה שאנו אומרים לחלק יצאתה ובמדה זו היא באה הבערה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולגלות על כל הכלל שכשם שחייב על הבערה בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו (שבועות ז.) **זווא.** זוג (מגילה טז. וע' עירובין לז.) **והבשר.** והבשר כל טהור יאכל וגו' וי"ו יתירה, לרבות עצים ולבונה של קודש לטומאה, וקאי אדלעיל והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר (פסחים לה.). או: האי והבשר יתירה הוא דהא רישא דקרא בבשר משתעי: **לרבות עצים ולבונה.** לקבל טומאת אוכלין (חולין לו:). דחיבת הקדש מכשרתן לשויוהו אוכלא ואע"ג דלאו בני אכילה נינהו (לעיל לד. ובעי"ז חולין לג.). הא דעצי המערכה מקבלים טומאה מדרבנן היא משום חיבת הקדש וקרא אסמכתא בעלמא דהא עצים בעלמא לא מקבלי טומאה (מנחות כא. קב:) **לשם זבח.** לשם מה שהוקדש (לעיל ב:) **לשם זובח.** שצריך לשוחטו ע"מ שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר (לעיל ד.) **לשם השם.** (לנחת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה רצונו) [והיה העולם]: **לשם אשים.** להקטירם, ולא לעשותם צלי על המזבח קרבוניי"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי איברים שצלאן והעלן דשוב אין בהן ריח: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו: **אף מי שלא היה בלבו.** לשמו אלא סתם ולא הזכיר אחד מאלה: **שהוא תנאי ב"ד.** שישחטו סתם ולא יזכירו בשחיטתן לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אתנו ב"ד דלא לימא לשמן כו' (לעיל ב:) **כבבא.** כוויה בגחלים (סנהדרין ע.):

מסורת הש"ס

א) לעיל מג. [וש"נ], ב) חולין לו: וש"נ, ג) לעיל ג:, ד) חולין לח:, ה) ת"כ ויקרא נדבה סוף פ"ו וסופ"ז וספ"ט, ו) מנחות כא., ז) עי' ספרי קורח קיח. פנחס קמג, ח) לעיל ג., ט) שם:, י) ירוש' קידושין פ"א ה"ה, כ) יבמות ז. כריתות ב., ל) עי' ספרי פנחס שם, מ) לעיל מה:

לעזי רש"י

קרבוניא"ש קרבונידי"ש. חתיכות בשר צלויות על פחמים.

שינויי נוסחאות

א] צ"ל זווא (ש"מ). וכן בכל העמוד. וכ"ה ברש"י ד"ו. וכבר"ל זווא. (ופירושו זוגות כדאיתא בשבת קכט ע"ב). והריעב"ץ גרס לפנינו זוזא, ופי' דהוא כמו זוגא דז' וג' מתחלפים. וברש"י כי"פ זוגא: ב] בש"מ וכתה"י נוסף אמר רבא מסתברא כמ"ד כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. ודלקמן: ג] תיבת הכי נמחק (ש"מ): ד] צ"ל לפסולא (*ש"מ): ה] צ"ל שמעתי שאף מי (ש"מ): ו] צ"ל אשה וכ"ה בכל כתה"י: ז] יש גורסים גבבא (רמב"ן עה"ת, ועי' ליקוטים): ח] צ"ל רב אלעאי (ש"מ): ט] היה בלבו (*ש"מ): י] עצמו בלבד יצא (כי"י): יא] צ"ל כיצד והנפש (*ש"מ): יב] היו, אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל [לה'] (ש"מ) וטומאתו עליו כל הקדשים בכלל, ולמה יצאו וכו' כצ"ל (ומה שבסוגריים להלן נמחק). ועי' כריתות ב ע"א ויבמות ז ע"א (צ"ק): יג] צ"ל לומר שחייב (ש"מ): יד] שישחוט (ש"מ): טו] הוה אמר (*ש"מ): טז] צ"ל השם (ש"מ): יז] צ"ל ריח (*ש"מ): יח] שם איתא סוגייני (גליון. וכעי"ז בש"מ וכתה"י): יט] בש"מ נוסף כאן דיבור: דלא. כלומר שצריך שיניחנו במזבח עד שיצלאנו האש לגמרי ולא יורידנו משנצלה מעט: כ] מחללן (שמכ"י): כא] צ"ל שהיא (*ש"מ): כב] תיבת עלה נמחק (שמכ"י): כג] תיבת נמי נמחק (שמכ"י): כד] כדדרשינן לעיל בהוכשר כצ"ל. וכן להלן הוכשר ליקרב כו' בהוכשר ליקרב (ש"מ): כה] גי' צ"ק או לן ויוצא, להכי איצטריך יקרב ליש לו מתירין משיקרבו מתירין ועוד איצטריך וכו': כו] צ"ל והאמר ריו"ח לעיל (רש"ש): כז] נאכלין וטומאת הגוף הוא לכל הפחות תפשוט דר' יוחנן הוא דאמר כו' (ש"מ): כח] צ"ל תנן (ח"ג): כט] תיבת פיגול נמחק (ח"ג). ועי' מלא"ט:

ליקוטים

לשם ששה דברים הזבח נזבח. דעת תוספות במכילתין שבכל ארבע עבודות צריך כוונת ששה דברים, וכן בשעת הקטרה צריך כוונה חוץ מכוונת הזובח דלא שייך בהקטרה. ובדיעבד אם כיון בד' עבודות שלא לשם השם ושלא לשם אישים כו' כשר, דכל הנהו כוונות אינן אלא למצוה ע"ש. אבל הרמב"ם העתיק רק דבשעת זביחה צריך אלו הו' כוונות ע"ש (תורעק"א): לשם השם. בפירוש לשם השם לא בא שום דבר מבואר לא בגמ' ולא בפירש"י. וז"ל הרמב"ם סוף פ"ד דמעה"ק, לשם הזבח, ולשם הזובח, ושהזבח להקב"ה, ושיקטירו לאישים, ושהקטרתו לריח בלבד, ושריח זה נחת רוח לפני השם, עכ"ל. ויש לפרש לשם השם כדאיתא בזהר דלא לימא איניש קרבנא לאלקי'ם אלא להוי'ה שם ברור (חסדי דוד. ועע"ש באורך ביאור): אשה לשם אשים. כשישחטנו יהא שוחט לשם האש. וכל אשה לשם אש. לשון רש"י. ולא פירש הרב מהו לשם האש. ובגמרא אמרו לאפוקי כבבא דלא, ופירשו בו שישחטנו על מנת להעלותו על גבי אש בוערת במערכה, לא להעלות על גבי גחלים עוממות שמתכבות והולכות. ולי נראה שצריך לכוין שתאכלו האש לגמרי, לא שיצלה שם מעט. והוא מלשונם בבן סורר ומורה בבשר כיבא דאכלי גנבי, ובמסכת ערובין ונכביב וניכול. ויש שגורסין שם לאפוקי גבבא דלא, שיתכוין להעלותו על גבי אש של עצים כדכתיב על העצים אשר על האש, ולא יחשוב להעלותו על גבי אש של קש ושל גבבא כענין ששנינו כירה שהסיקוה בקש ובגבבא (רמב"ן עה"ת ויקרא א, ט): ריח ניחוח לשם הנחת רוח. כלומר שיתכוון בזה שיעלה אותו הריח שמעלה האש לנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו כמ"ש בתורת כהנים (תשב"ץ ח"ג סי' לז):

שיטה מקובצת

[אחת לכלל ואחת לפרט. לאו כלל ופרט ממש] דהא הפרט בשלמים כתיב וכלל בפרשת אמור וא"כ הוי פרט וכלל ואיתרבי כל מילי אלא כיון דמרוחקים זה מזה הן אין דנין אותו בפרט וכלל אלא דרשינן כדבר שהיה [בכלל ויצא מן הכלל, ללמד על הכלל כולו יצא] כדדרשינן בפ"ק דיבמות (דף ז.) שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו לומר לך מה שלמים קדשי מזבח אף כל קדשי כו'. וא"ת למה לי למעוטי קדשי בדה"ב תיפוק לי מדכתיב כל איש אשר יקרב דדרשינן לעיל (דף מה:) בהוכשר ליקרב [וי"ל דהוה אמינא כי בעינן] הוכשר ליקרב ה"מ בקדשי מזבח. וכן הא דדרשינן לעיל באינו ניתר לטהורים (אינו) [אין] חייבין עליו משום טומאה. והר"ר יעקב מקינון פי' דהא דקים לן לעיל (דכאשר) [דאשר] יקרב בהוכשר ליקרב קאמר ולא בנוגע ממש היינו מכח האי פרט דשלמים שיצא מן הכלל ללמד כו' ובשלמים כתיב בהדיא אכילה, ומינייהו שמעינן דבכלל הקדשים נמי לא מיחייב אלא דוקא באכילה והלכך ע"כ אשר יקרב לאו בנוגע קאמר. אבל בקונטרס פי' משום דבההוא עניינא כתיב אכילה דחק את עצמו מאד דההוא במעשר כתיב דסגי להו בטבילה בלא הערב שמש ושמא הקונטרס ר"ל דגילוי מילתא היא (לשון מהר"פ): **משום טומאה נמי לא ליחייב.** וקשה דמשמע דהא בהא תליא והרי מנחת נסכים וכו' דאין חייב (עליו) [עליהן] משום פיגול וחייב עליו משום טומאה. לכך נראה (דפריך) [דה"פ] משום דאמר שלמים יצא מן הכלל ללמד על טומאה וסד"א דכי היכי דלר"ש דריש משלמים דלגבי פיגול דוקא בדבר שהוא על מזבח החיצון כשלמים חייבין עליו משום פיגול ה"נ נימא דר"ש דריש משלמים דגבי טומאה דוקא דבר שהוא על מזבח החיצון כשלמים חייבין עליו משום טומאה קמ"ל (מהר"פ ז"ל): **ולבונה לפסולא בעלמא.** פ"ה ומעלה דרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא. וקשה דבחולין מוכח דעושה שני ואם כן דאורייתא הוא, וי"ל לפסולא בעלמא ולא ללקות עליו ולעולם דאורייתא הוא (מהר"פ ז"ל): **דילמא לא היה בלבו כלל כשר ומרצה.** תימה מנ"ל למידק הכי הא איכא מחשבות כמו לשם ריח ניחוח לא מצינא למידק הכי הא לשם חולין אינו מרצה, דפשיטא דמחשבת חולין לא פסלא באימורין דהן עצמן שלא הקטירו אימוריו כשר, וי"ל דמ"מ משמע ליה מדנקט שלא היה בלבו, דלגבי היכא דמצינו למידק דייקינן. וא"ת מנ"ל למידק הכי ממילתיה דר"י, אדרבה לישנא דר"י משמע לא מבעיא היה בלבו לשם אלו דכשר (אלא) [אבל] למידק הא היה בלבו לשם חולין כשר היכי משמע כלל וצ"ע: **רש"י ד"ה לפסולא.** וקרא אסמכתא בעלמא. נ"ב עיין לעיל דף לד ע"א בתוס' ד"ה ואפילו: **תוד"ה אבל** וכו' לכל הפחות תפשוט דר"י הוא דאמר במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. ותו היכא מצינו לאוקמא מתניתין בטומאת בשר דהא לעיל פירשנו מקרא דוימזרו דמשמע דמיירי בטומאת הגוף, וי"ל דדוקא למלקות קאמר דאינו לוקה דנהי דאיתרבי לכרת למלקות לא איתרבי. ומתניתין ה"ק ר"ש אומר בדבר שדרכו לאכול חייב לא שנא בטומאת הגוף בכרת לא שנא בטומאת בשר בלאו, אבל עצים ולבונה אינו חייב. ומיהו כו' עד [דאיירי נמי לענין] כרת דוטומאתו עליו כתיב גבי כרת, וי"ל דה"נ לא קאמר לענין כרת אלא לענין מלקות קאמר דומיא דבשר אשר יגע בכל [טמא] דמיירי לענין מלקות דבבשר ליכא [כרת], וה"ק כיון דקרינא ביה והבשר [אשר יגע בכל טמא להתחייב במלקות משום טומאת בשר] קרינא ביה וטומאתו עליו להתחייב במלקות (לשון הר"פ):

[א]מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר [1]ושחט את בן הבקר לפני ה' עד [א]שתהא שחיטה לשם בן בקר א"ל זו בידינו היא לעכב מנין א"ל [2]לרצונכם תזבחהו לדעתכם זביחו[א]: [ב]שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד: מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ג]א"ר אלעזר [ב] ברבי יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין אמר רבא מ"ט דרבי אלעזר ברבי יוסי דאמר קרא [3]והקריב המקריב אמר אביי רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אליעזר ור"ש בן אלעזר כולהו סבירא להו זה מחשב וזה עובד הויא מחשבה רבי אלעזר ברבי יוסי הא דאמרן רבי אליעזר דתנן [ג) ג]השוחט לעובד כוכבים שחיטתו כשרה [ד]ורבי אליעזר פוסל ר"ש בן אלעזר דתנן [ג] [ה]כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו הוכשר [ד] לזה והצניעו ובא אחר והוציאו [ו]נתחייב זה במחשבה של זה תרווייהו [ה] איתלהו דרבי אלעזר ברבי יוסי השתא בחוץ אמרינן בפנים מיבעיא רבי אלעזר ברבי יוסי לית להו [ו] דתרווייהו דלמא בפנים הוא (א) דאמרינן בחוץ לא אמרינן ר"ש בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר השתא בשבת אמרינן בעבודת כוכבים מיבעיא רבי אליעזר לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר דלמא בעבודת כוכבים הוא דאמרת כעין בפנים [ז] אבל [ז]שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה:

הדרן עלך בית שמאי

איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים [ד]שחיטתן בצפון פר ושעיר של יום הכיפורים שחיטתן בצפון [ה]וקיבול דמן בכלי שרת בצפון [ו]ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ואם לא נתן לא עכב: [ז]פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב

למתעסק בקדשים. שוחט קדשים ולא בכוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים: **בידינו הוא.** ראיה זאת כבר ידענו אותה ומיהו מלוה הוא דנפקא לן [ח] ולא עיכוב: **שמעתי שהבעלים מפגלין.** בעבודת הכהן אם קיבל הכהן בשתיקה וחישבו הבעלים עליה על פיגול הוי פיגול: **והקריב המקריב.** קרבנו בפרשת נסכים כתיב והקריב המקריב קרבנו לה' (במדבר טו) אלמא [ט] מקריב קרבנו קרי ליה הלכך הוו להו בכלל [ח] המקריב לא יחשב: **ורבי אליעזר פוסל.** התם מפרש בהדיא שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ואע"ג דלא איהו שחיט לה פסול: **שאין כשר להצניע.** במסכת שבת כגון דם נדה או איסור (או) הנאה: **ואין מצניעין כמוהו.** שכשר הוא להצניעו אם היה [י] שיעורו אבל שיעורו של זה מועט הוא ואין אדם חושבו להצניעו: **ובא אחר והוציאו.** בשבת לרה"ר חייב דחשיב מלאכה מפני מחשבתו של זה שהוכשר לו והצניעו: **ותרוייהו.** רבי אליעזר ור"ש בן אלעזר: **השתא בחוץ.** בעבודת כוכבים ושבת דלא כתיבא בהו מחשבה בהדיא אמרינן זה מחשב וזה עושה הוי מחשבה: **בפנים.** בקרבנות דמחשבה בהו כתיבא מיבעיא: **בפנים הוא דאמר.** משום דעיקר מחשבות [יא] בקרבנות כתיבא: **אבל בחוץ.** כגון עבודת כוכבים ושבת לא: **בעבודת כוכבים מיבעיא.** דעבודת כוכבים דומיא דעבודת פנים חייב בה רחמנא כדאמרי' בארבע מיתות (סנהדרין ס:) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' [יב] עבודות הראויות למקום חייב בהו בעבודת כוכבים בין שדרכה בכך בין שאין דרכה בכך הלכך לענין מחשבה נמי איכא למיגמרה מבפנים [יג]: **מלאכת מחשבת אסרה תורה.** שנסמכה [יד] שבת לפרשת המשכן בויקהל [ט] ומלאכת [טו] מחשבת שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת או סבור שמלאכה זו מותרת וזה [טז] שיעור זה חשוב בעיניו אינו מתכוין למלאכה:

הדרן עלך בית שמאי

קדשי קדשים. כולן בכלל חטאות ואשמות ועולה ושלמי ציבור ומיהו משום דחלוקין במתן דמים או בהקטרתן הדר תני להו כל חד וחד באפי נפשיה לפרש הלכותיהן: **שחיטתן בצפון.** ובגמ' מפרש מ"ט לא תנא וקבול דמן ומ"ש דתנן חטאות הפנימיות ברישא: **פר ושעיר של יום הכפורים כו'.** בגמ' יליף טעמא מנא לן דשחיטתן וקיבול דמן בכלי שרת [יז] בצפון: **בכלי שרת.** דכתיב בעולה [יח] בסיני וישם באגנות (שמות כד) וממנה למדו [י] כל הזבחים בהיקש ליטעון כלי: **הזיה על בין הבדים.** [כ] עומד בין שני בדי ארון ומזה א' למעלה וז' למטה כנגד עובייה של כפרת ולא היו נוגעים בה: **ועל הפרכת.** כדכתיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא טז): **ועל מזבח הזהב.** כדכתיב ויצא אל המזבח וגו' באחרי מות [שם]: **מתנה אחת מהן מעכבת.** כדאמרי' בפ' בית שמאי (לעיל דף לט:): **שירי הדם היה שופך על יסוד כו'.** יליף בגמ' [נא.]: **ואם לא נתן.** שירים הללו ליסוד לא עיכב הכפרה. ובגמ' [נב.] יליף לה בברייתא יכול יעכבנו כו': **פרים הנשרפים.** פר העלם ופר כהן משיח שאין נאכלין לכהנים אלא נשרפין חוץ לירושלים כדכתיב בהו אל שפך הדשן ישרף (ויקרא ד) וילפינן בסדר יומא (דף סח.) שהוא חוץ לירושלים: **ושעירים הנשרפים.** שעירי עבודת כוכבים שהוקשו לפר העלם לכל דבריהם בפרק בית שמאי [לעיל לט:]: **הזיה על הפרוכת.** כתיב בהו אבל בין הבדים לא כתיב בהו כדכתיב בפר יום הכפורים והזה באצבעו על פני הכפרת וגו' (ויקרא טז): מתנה

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. פ"ק דחולין (דף יג.) [ל] פירש בקונטרס כגון מתעסק בסכינו להגביהו [או] לזורקו וקשה דכה"ג אפילו בחולין פסול לרבנן דפליגי עליה דרבי נתן [מ] ובעו כוונה ואפי' מתכוין לחתיכה כגון זרק סכין לנועצה בכותל דחשיב מתכוין לחתיכה כדמוכח פ"ב דחולין (דף לא:) אפ"ה פסלי רבנן עד שיתכוין לחתיכת סימנין [יט] אף על גב דאינו מתכוין לשחיטה להתיר בשר ודאי מכשרי כדקאמר התם ורבנן נהי דלא בעו כוונה לזביחה לחתיכה מיהא בעינן פירוש לחתיכת סימנין אבל חתיכה אחרת לא דזורק סכין לנועצה בכותל מתכוין לחתיכה הוא ופסלי רבנן ונראה [כ] האי מתעסק דקדשים היינו מתכוין לחתיכת סימנין ולא לשם זביחה דבחולין כשר ובקדשים פסול ועוד יש מתעסק אחר כגון משום חולין [כא] דהיינו כסבור שהן חולין וכולהו מושחט את בן הבקר נפקי:

איזהו מקומן: קדשי קדשים שחיטתן בצפון. ה"ר אפרים היה מדקדק מכאן דלא בעינן סכין [כב] בשחיטה מדלא קתני שחיטתן בכלי שרת בצפון כדקתני גבי קבלה וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין (דף ג.) כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה דלא בעי כלי שרת [כג] וכן משמע קצת בפסחים פ' ואלו דברים (דף סו.) שהיה כל אחד מביא סכינו מתוך ביתו [כד] ואי אפשר לומר כן דבסוף התודה (מנחות פב:) ובסוף דם חטאת (לקמן צז:) דריש מדכתיב ויקח את המאכלת דעולה טעונה כלי וילפינן [כה] מיניה כולהו ובסוטה פרק היה מביא (דף יד:) משמע דסכין מקדש ליה לדם ועוד בריש התודה (מנחות עח:) איכא למ"ד סכין אלימא מכלי שרת דאף על גב דלית לה תוך מקדשא והיא קרומית של קנה איכא למימר שתקנה ועשאה כלי [כו] וכר' יוסי בר' יהודה דאמר בפרק היה מביא (סוטה יד:) דעושין כלי שרת דעץ והיא דאלו דברים (פסחי' סו.) אימר [כז] כל אחד הקדיש סכינו בערב שבת והאי דלא תנן הכא שחיטתן בכלי שרת בצפון כדתנן בקבלה לא דמי דבקבלה נמי לא הזכיר הכלי אלא משום דבעי שיהא גם הכלי בצפון לאפוקי אם הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו תדע דבכל הנהו דבעו צפון קתני שחיטה [כח] כו' וקיבול דמן בכלי שרת בצפון וגבי קדשים קלים ששחיטתן בכל מקום בעזרה לא קתני וקיבול דמן בכלי שרת אע"ג דבעי קבלה בכלי שרת וכן לעיל פרק שני (דף כו.) דתניא קדשים קלים שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים אתא לאשמועינן שצריך שיהא הכלי בפנים לאפוקי אם רוב הכלי בחוץ ומיעוטה בפנים [כט] אע"פ שאין הדם בפנים [ל] נפסל ביוצא דמקבל במיעוט שבפנים אי נמי משום דאיכא אשם מצורע שמתקבל ביד אילטריך

מסורת הש"ס

א) מנחות קי. חולין יג. לח., ב) [חולין לח:], ג) חולין לח:, ד) עי' ירוש' ביצה פ"א ה"א, ע"ז פ"ב סה"ג וה"ז, ה) שבת עו. לא., ו) ירוש' שבת פ"י ה"א, ז) [בילה יג: חגיגה י: ב"ק כו: ס. סנהדרין סב: כריתות יט:], ח) ויקרא ז יח, ט) שמות לה, י) לקמן צז:, כ) יומא נו:, ל) ד"ה מנין, מ) חולין יב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בפנים הוא דאמר בחוץ לא אמר ר"ש:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל זבחו (ש"מ): ב] נ"ל אליעזר (יעב"ץ, ד"ו, וכ"ה בחולין). וכנ"ל להלן בכל העמוד: ג] נ"ל דתניא (*ש"מ וכ"ה בשבת): ד] נ"ל והוכשר (*שמכ"י וכ"ה בשבת): ה] ותרוייהו (*ש"מ וברש"י): ו] ליה (*ש"מ): ז] נ"ל פנים (ש"מ): ח] לן מינה (*שמכ"י): ט] אלמא בעלים נמי מקריב קרי ליה (*שמכ"י): י] היה בו שיעור אבל וכו' כצ"ל (*ש"מ): יא] נ"ל מחשבה (*ש"מ): יב] לה' לבדו (*ש"מ): יג] נ"ל מפנים (כי"פ ד"ו ורא"ט): יד] שנסמכה פרשת שבת לפרשת מלאכת המשכן כצ"ל (*ש"מ): טו] נ"ל ומאי מלאכת (ש"מ): טז] וזה שאין שיעור (*בה"ז): יז] תיבות בכלי שרת נמחקות (*ש"מ): יח] נ"ל בעולת סיני (ש"מ וכתה"י): יט] בש"מ נוסף אבל מתכוון לחתיכת סימנין: כ] בדפוסי ונ"ל והשתא האי: כא] חולין דהכא דפסלוהו דהיינו כסבור שהן חולין דפסול משום מתעסק וכולהו מושחט וכו' (ש"מ): כב] סכין כלי שרת בשחיטה כצ"ל (שמכ"י): כג] בש"מ נוסף שהרי אין עושין כלי שרת עץ ואפילו הכי שוחטין בקרומית. וכ"ה בכי"ב: כד] בש"מ נוסף מי שפסחו טלה תוחב לו (בצוארו) [בצמרו] מי שפסחו גדי תוחב לו בין קרניו: כה] וילפינן כולהו מעולה (ש"מ): כו] נ"ל כלי שרת (ש"מ): כז] יש לומר דכל אחד כצ"ל (צ"ק): כח] תיבות שחיטה כו' נמחק (ש"מ): כט] גירסת נ"ק בפנים ומקבל הדם במיעוט שבפנים אע"פ שאין הדם שבפנים נפסל ביוצא. א"נ כו' כצ"ל וכעי"ז בחולין (ג' ע"א) ע"ש: ל] תיבת בפנים נמחק (הג' ד"נ). ובגל' קס"י גרים שבפנים: לא] נלצ"ל וגם הסכין בטל אגב הבהמה (גליון):

שיטה מקובצת

מתנה אחת מהן מעכבת. הקשה הר"ר אליעזר מטריויש פתח בהזאות וסיים במתנות, וי"ל דלרבותא נקט לא מבעיא הזאות דמעכבות בכל מקום שהן אפילו במזבח החיצון כגון בפרה ובנגעים כדאמר לעיל (דף מ.), [אלא] אפילו מתנות שאין מעכבות על מזבח החיצון דאם נתנם במתנה אחת יצא מ"מ מעכבות על מזבח הפנימי. וכן משמע בגמ' דצריך קרא גם לארבע מתנות: תוד"ה איזהו. ומתוך כך אתיא שפיר הא דאמר בפ"ק דחולין כגון דבדק קרומית של קנה ושחט בה. ואע"ג דמיירי שתקנה (ועשה) [ועשאה] כלי דודאי כלי בעינן כדמוכח בכמה דוכתי, מ"מ לא משתמע שתהא כלי שרת שהרי אין עושין כלי שרת של עץ (מהר"פ): **בא"ד** והאי דלא תנן הכא דשחיטתן בכלי שרת בצפון, משום דפשיטא ליה (דבכל העבודה) [דבכל העבודות] בעינן כלי שרת. וכ"ת למה תנן וקבול דמן בכלי שרת, לא דמי [דלא תני ליה] אלא משום דבעי שיהא הכלי שרת כולה בצפון לאפוקי דאי הוי רובו בדרום ומיעוטו בצפון אע"פ שהוא מקבל באותו מיעוט שבצפון מ"מ כשהוא [מקבל] הדם בכלי בטל אגב רוב הכלי שבדרום דאגד כלי שמיה אגד ולא הוי קבלה בצפון, אבל בשעת שחיטה אינו צריך להיות הסכין כולו בצפון דהא אפילו אם הסכין רובו בדרום רק ששוחט במיעוט הסכין שבצפון כשרה וגם [לא] הבהמה בטלה אגב הסכין והרי יש שחיטה בצפון. ומיהו אמת דלא בעינן כלי שרת וראיה מתוספתא דמנחות כו'. ואינו רוצה לומר [דאינה טעונה] כלי ממש שהרי בעולה [טעון כלי] מויקח [את] המאכלת, אלא דאינה טעונה כלי שרת קאמר. [וקשה] למורי דמאי [שנא] שחיטה משאר עבודות. וכ"ת משום דכשרה בזר, הרי בלילה כשרה בזר (מנחות ט.) וטעונה כלי שרת. ותירץ דבלילה דאינה כי אם בקדשים אע"ג דכשרה בזר הויא כשאר קדשים לענין כלי שרת, אבל שחיטה הואיל ושייכא בחולין כמו בקדשים, (ו)לכך אע"פ שהצריך כלי לא בעינן כלי שרת. וא"ת כיון דגלי קרא בשחיטה דבעיא כלי מויקח

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהל' פסה"מ הלכה ג:
סג ב מיי' פי"ד שם הלכה א:
סד ג מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה כב סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ד סע' ג:
א ד מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ב והלכה ג:
ב ה מיי' שם הל' א והל' ב:
ג ו מיי' שם הלכה יב ופ"ד מהלכות עיוה"כ הלכה ב:
ד ז מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה יג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א, ה
2. וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: ויקרא יט, ה
3. וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל בִּרְבִעִית הַהִין שָׁמֶן: במדבר טו, ד

מוסף רש"י

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים, כגון מתעסק בסכין להגביהו או לזורקו ושחט בקדשים, שלא נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם תודה: **זו בידינו היא.** מקרא זה הייתי יודע ומכאן אנו למדים שמצוה להתכוין, ואני שאלתי לעכב מנין שאם לא נתכוין יהא פסול: **לרצונכם תזבחוהו.** שנה עליו הכתוב לעכב (חולין יג.) **שמעתי.** מרבותי: **והקריב המקריב.** אלמא בעלים קרי מקריב, הלכך איתנהו בכלל המקריב לא יחשב, אם חשבו על שחיטת כהן או על זריקתו על מנת לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול: **ורבי אליעזר פוסל.** דכיון דבהמה דעובד כוכבים היא, אע"ג דישראל קשחיט מהניא ביה מחשבת עובד כוכבים, דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים (חולין לח:):

שיטה מקובצת (המשך)

את המאכלת א"כ (מנין) [היה] לנו לומר שיהא אותו כלי כלי שרת, מידי דהוי [אקבלה] דבעינן כלי שרת משום דגלי קרא וישם באגנות (שמות כד, ו) בעולת סיני, וי"ל דודאי מויקח באגנות (נפקא) [נפיק] לן כלי לאפוקי שלא יקבל ביד, אבל שיהיה כלי שרת דהיינו שהוקדש בכלי לאו מהתם נפקא אלא מדכתיב ועשית מזרקותיו (שמות כז, ג) גבי כלי המזבח שנעשו מתרומת המשכן, אבל [גבי] שחיטה מי כתיב ועשית סכיניו, הלכך לא בעיא כלי שרת בשחיטה. ומיהו הביאה של מנחות צריכה להיות כלי שרת מדכתיב גבי מזרקות שניהם מלאים סולת למנחה (במדבר ז, יג) אלמא היו נותנים המנחה במזרקות שהיו כלי שרת כדפי' כיון שהם כתובים גבי כלי המזבח. כך נראה למורי (הר"פ): **בא"ד** לאפוקי אם הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו. וא"ת כיון שאין הכלי בצפון תיפוק ליה משום דבעינן קבלה בצפון וכיון שהכלי בדרום א"כ הויא הקבלה עצמה בדרום, וי"ל דאתי למעוטי היכא דרוב הכלי בדרום ומיעוטו בצפון וקיבל במיעוטו שבצפון אפ"ה פסול כיון שרוב הכלי בדרום. ובגמרא (לקמן מט.) איכא תרי קראי חד למקבל וחד לכלי שרת כלומר דקבלה עצמה טעונה צפון, והשתא אי הוי תני וקיבול דמן בצפון ה"א כיון שמקבל במיעוט כלי שבצפון דסגי בכך, לכך תני כלי שרת בצפון לומר לך דבעינן רוב הכלי בצפון שהדם מתקבל בתוכו ולכן שדינן ליה בתר רוב הכלי, אבל גבי סכין לא שייך למימר האי טעמא. ותדע דכל החדוש דקתני וקיבול דמן בכלי שרת בצפון משום הכי הוא דהא גבי קדשים קלים [לא תני וקבול דמן בכלי שרת] וכן משמע התם דקאמר סכין מקדשא ליה לגואי בהמה אלמא משמע דכלי שרת הוא ויש לדחות דלעולם הסכין אינו כלי שרת והא דקאמר התם סכין מקדשא ליה לשחיטה אינו רוצה לומר שהוא כלי שרת אלא משום שהוא ראוי לשחוט. וכן משמע בפרק התודה (מנחות עח:) דלא בעינן כלי שרת לשחיטה דקאמר גבי סכין ועדיפא מכלי שרת דאף על גב דלית ליה תוך מקדשא ואי הוי כלי שרת הו"ל ועדיפא משאר כלי שרת, אבל ר"ל עדיפא מכלי שרת ממש דהואיל והצריך הכתוב כלי לשחיטה ואף על גב דלית ליה תוך (לשון תוספות אחרות מתלמיד מהר"פ ז"ל):